

FINAL

Da Sunan Allah Mai Rahama Mai Jin Qai

Dukan godiya ta tabbata ga Allah Ubangijin dukkan halittu

Ya Allah Ka yi dadin tsira ga Muhammadu da zuriyar Muhammadu

Kamar yadda Ka yi dadin tsira ga Ibrahim da zuriya Ibrahim, kuma Ka yi albarka ga Muhammadu da zuriyar Muhammadu kamar yadda Ka yi albarka ga Ibrahim da zuriyar Ibrahim kuma lalle Kai Abin yi wa godiya ne Mai girma.

IMAM HUSAIN (A.S.) A ZUCIYAR AL'UMMA

Gabatarwa.

Imam Husain (A.S.) kogi ne mai bubbugar da ruwa wanda kowace zuriya ke kwankwada daga gare shi.

Ashura makaranta ce ta tufafi da tsayuwar daka wadda duk wani mai qaunar 'yanci da adalci ke lullubuwa da ita a kowane zamani.

Haqiqa tunawa da shahadar Imam Husain (A.S.) na samar wa Al'umma dama mafi girma wajen jaddada al'qawarinta ga saqon addinin Musulunci, tare da qarfafa ainihin surarsa a zukatan 'ya'yan wannan al'umma matasa.

Saboda haka hudubobin game da Ashura na da babban wajibin aiwatar da wannan al'amari don fa'idantarwa.

Lalle tunawa da rayuwar Imam Husain(A.S.) da abubuwan da suka auku a Karbala ta zamanta tana qunshe da manufofin Imam Husain(A.S.) na kawo gyara a al'umma ,a yi amfani da dukkan wani umarni da abu mai kyau tare da yin hani ga duk wani abu da zai dabaibaye hanyarta; tamkar dai inda yake cewa:-

“Lalle ni na fito kawai domin neman kawo gyara a al'ummar kakana ina nufin in yi umarni da kyakkyawan aiki in yi hani ga mummuna”.

Wannan dan rubutun wani qoqari ne na kamanta aiwatar da wannan aikin. Wannan

asalinsa hudubobi ne da na yi su a darare goma sha daya na watan Maharram a shekara ta 1428 Hijriyya, wasu 'yan'uwa kuma suka tsara su a rubuce domin rarrabawa. Ana godiya gare su tare da fatan zai fa'idantar a al'umma, Allah kuma Ya karba mana karba mafi kyau. Shi lalle Mai ji ne Mai karbawa.

Malam Hasan Saffar.

Watan Muharram 1429.

Ashura na Daga Cikin Ranakun Allah.

Allah Ta'ala Ya ce:-

"Lalle Mun aiki Musa da ayoyin, Mu zuwa ga Fira'auna cewa ka fitar da mutanenka daga duffai zuwa ga haske, kuma ka tunatar su game da ranakun Allah, kuma lalle a cikin wannan akwai ayoyin ga dukkan mai yawan haquri mai yawan godiya". (Surar Ibrahim: aya ta 5)

Wannan aya tana Magana ne dangane da abinda ake nufi da "Ranakun Allah", mai yiwuwa ma'anar wannan kalamu ba abu ne da aka saba da shi ba a hudubobin da bayanai na addinin Musulunci a wannan zamani don haka zan yi qoqarin bayyana manufar wannan jumla a gefe guda sa'annan kuma in kebence bayanai sosai game da ranar Ashura a matsayin rana daga cikin ranakun Allah, don haka bayaninmu zai kasance ya ta'allaga ne da mataka biyu:-

- (1) Mataki na daya : game da Muhimmancin tunawa da Ranakun Allah.
- (2) Mataki na biyu : game da Ranar Ashura a matsayin Misali.

Ma'anar Rana (Wuni)

A ma'ana ta ilimin kimiyya rana na nufin ayyananen lokaci wanda duniyarmu ta qasa ke daukar tsawon awowi ashirin da hudu ta kammala zagayawarta da take yi wa kanta da kanta a magewayarta.

Amma a sani game- gari kuwa idan aka ce rana ana nufin kishiyar dare wanda lokacinsa ke farawa daga fitowar rana zuwa faduwarda don haka ne ma sau da yawa a adabin harshen Larabci ake amfani cewa: tafiyar dare da tafiyar rana.

Bil hasali ma ya zo a wasu hadisai a kan amfani da dare da rana da nufin wannan ma'anar. Akwai littafan addu'o'i da aka rubuta da sunan "Addu'o'in dare da rana". Alhali a ilmance dare shi ne kishiyar rana ne, dare da rana baki daya su ne suka yi rana guda ko wuni guda.

Farkon lokacin rana:-

Qasashe da Al'ummu sun sha banban wajen ayyana farkon lokacin rana, a gurin Larabawa da Yahudawa suna daukar faduwar rana a matsayin farkon lokacin wuni saboda haka a gurin Musulmi wuni na farawa ne daga faduwar rana a aikace farkon dare kuma shi ne qarshen kowane wuni.

A gurin Romawa da Turawa kuwa lokacin rana na farawa ne daga tsakad dare a bisa lokacin zawali.

Danganta Ranaku ga Allah

A ayar da muka ambata Allah Ya yi umarni ga Annabi Musa (A.S.) da ya tunatar da mutanensa game da "Ranakun Allah" to me ake nufi da "Ranakun Allah"?

Ranaku dangane da manufar zamani dukkaninsu na Allah ne, domin Shi Allah Shi ne Mahaliccin Zamani da Guri da duk wani abu da yake kewaye da mu a wannan duniyar mai fadi.

Danganta abu ga Allah yana ishara ne ga daukaka shi da dara ja shi, kamar dai danganta wasu gurare ga Allah ne, kamar Masallaci da ake cewa "Dakin Allah" ne, ko kuma watan Azumin Ramadhana da ake cewa "Watan Allah" ne.

Malaman Tafsirin sun kasu kashi uku a sabanin manufar "Ranakun Allah" da aka ambata a ayar da ta gabata:-

(1) Wasu suka ce abinda ake nufi da Ranakun Allah su ne zamuna da ranakun da Allah Ya bayar da cin nasara ga Annabawa da Manzanni da BayinSa muminaï saboda abinda aka cim ma na daukakar addinin Allah da cin nasarar WaliyanSa da koyarwar gaskiya. a nan mWato a nan ma'anar ayar sai ta zamanto ka tunatar da su ranakun cin nasarar Annabawa da Muminaï a kan wadannan Dagutan masu tsaurin kai.

Malam Ibin Aashur ya ce:-

Ranakun Allah su ne ranakun bayyanar qarfinSa da galabarSa a kan wadanda suka saba wa al'amarinSa, da taimakawarSa ga Muminaï a kan maqiyansu, kuma lalle wannan na daga cikin zahirin nuna daukakar Allah Ta'ala.

Sanannen abu ne da aka saba da shi cewa ana danganta suna rana ga wani mutum ko ga wata qabila a ranar cin nasara a kan abokin gaba, misali ana cewa "Ranar Banu Tamimu" ma'ana ranar cin nasararsu a kan maqiyansu, don haka ranakun Allah su ne ranakun bayyanar qarfinSa da qudurarSa da halaka kafirai da taimakawa ga WaliyanSa da masu masa biyayya.¹

(3) Wasu Malaman tafsirin suna ganin cewa ranakun Allah su ne ranakun saukar da uqubar Allah da azabarSa a kan kafirai azzalumaï wadanda suka doge a aikata sabo da muzgunawa Annabawan Allah da bayinSa domin a cikin wadannan ranakun akwai bayyanar qudurar Allah da qarfinSa da kamawarSa da narkon azabarSa a kan wadannan azzaluman masu qetara iyaka a bayan qasa.

¹ Littafin Tahrir wat Tanwir juzu'i na 12 shafi na223.

Wasu Malaman suna ganin cewa akwai ma'ana mafi fadi da fi wadannan biyun yalwa, don haka duk wata rana da wani ya auku wanda yake da alaqa da gudanuar tarihin dan Adam, ko makomar wata al'umma mutane ko al'ummun jama'a to wannan ana qidaya shi a cikin ranakun Allah saboda abinda ke cikin wadannan ranakun na darrusa, da koyarwa, da wa'aztuwa da mutum ka iya samu a cikinsu, al'umma da qasashe su wa'aztu; an ruwaito daga Annabi (S) cewa:-

"Ranakun Allah su ne ni'imominSa da uqubobinSa".²

A bisa wannan fassarar to sai ma'anar ayar ta zamanto cewa Allah Ya umarci Annabi Musa (A.S.) da ya tunatar wa mutanensa game da wannan abu da ya faru chanji da ci gaba wanda ya chanja mafuskantar tarihinsu, wato cin nasararsu Fir'auna da Allah Ya halaka shi tare da sojojinsa.

Ya zo daga Amirul Muminina Ali Ibin Abi Talib (A.S.) ya ce:-

"Manzon Allah (S) ya kasance yana yi mana huduba yana tunatar da mu game da Ranakun Allah".

Wannan dalili bayyananne a sarari cewa wannan koyarwa ta Ubangi ji ta wanzu ne da zamunan Annabi domin ta zamanto alama fitacciya a cikin zamantakewar al'umma mai addini wadda mutanen al'ummar za su dinga tunawa kowa kuma yawa'aztu daga abubuwan da za su yi masa amfani a rayuwarsa.

Malam Fakhrurrazi ya ce:-

"Ana fassara ranaku ne manya-manyan abubuwa da suka auku a cikinsu; ana cewa: Malam wane Masani ne a Ranakun

² Sahih Muslim Babin Falalar Khizir shafi na 1294 hadisi na2380, da Biharul Anwar Juzu'ii na 67 shafi na 20 hadisi na17.

Larabawa, ma'ana ranakun al'amuran da suka auku".

Malam Sayyid Qutub ya ce:-

"Dukkan ranaku na Allah ne amma abinda ake nufi da tuna ranakun Allah, su ne ranakun da wani fitaccen al'amari wanda ya saba wa al'ada ya bayyana ga 'yan Adam ko wasu daga cikin 'yan Adam na ni'ima ko na narkon azaba".³

Malam Makaanim Shiraazi ya ce:-

"Ranakun Allah su ne dukkan manyan ranakun a tarihin dan Adam, duk ranakun da al'amuran Allah suka daukaka suka tilasta wa sauran al'amura sallamawa to wadannan ranaku ne na Allah, duk ranar da aka bude wani sabon shafi a rayuwar mutane wanda a cikinsa akwai darasin da za a dauki koyarwa ko kuma bayyanar wani Annabi a cikinsa ko faduwar wani mai dagawa ko Fira'auna ko kuma faduwar dukkan wani Dagutu da shafe shi daga samuwa, da duk wata rana da aka yi aiki da gaskiya da adalci aka karya zalunci da dagawa to wannan yana daga cikin "Ranakun Allah".⁴

Tunawa da Muhimman Ranaku Sananne a Al'ummu.

Himmatuwa da ranaku masu tasiri da muhimmaci a tarihi ya zamanto gidan kowa da akwai a tsakanin qasashen duniya da zamantakewar 'yan Adam.

Yawancin qasashe suna bukin ranar tunawa da ranar da suka sami 'yanci ko mulkin kai. Wannan ya zamanto abin koyi na qasa da qasa, kusan za ka iske babu wata qasa da ba ta bukin samun mulkin kai, inda ta mai da shi ranar hutu da buki.

³ Fi Zilaalil Qur'an Juzu'ii na 4 shafi 2088

⁴ Tafsirul Amthal Juzu'ii na 7 shafi na 402

Alal misali Faransawa suna bukin tunawa da ranar rushewar ginin "Bostil" wanda gini ne na gidan kurkuku a matsayinsa na shaida da alamar zalunci da dagawa.

Akwai wasu al'ummu da suka sanar da ayyanannun ranaku da suka kebe domin ba da muhimmanci na musaamman ga wasu al'amura saboda a kambama su sosai a tuna da su a cikin zamantakewar jama'a, alal misali "Ranar Bukin Uwa". Wannan al'ada ce sananniya dadaddiya a tsakanin qasashen Turai tun daga qarni na bakwai, a matsayin ranar da mutane ke tunawa da martabar uwa da irin wahalar da ta sha, tare da qara dara janta uwa da sabunta alqawari kyautata mata, saboda irin wahalar da ta shad a sadaukarwa da ta yin a halin daukar ciki, da shayarwa da tarbiyyantarwa.

Muhimmancin Tunawa da Ranakun Allah

Tunawa da ranaku masu muhimmanci na da matuqar muhimmanci da ya ta'allaga da rayuwar al'umma da kuma makomarta ta nan gaba saboda dalilai kamar haka:-

1. Domin qulla al'ummar bil Adama ta tarihinta saboda a samu fa'ida, a koyi darasi, a wa'aztu daga abubuwan da suka auku wadanda suka shude, idan da domin yin wannan ta'akidin ba to da sanin wadannan abubuwan ya kebanta ne kawai da masana tarihi ma'abuta bincike.

Saboda haka sanarwa ga kowa da kowa baki daya da tunawa da su a al'umma jawo hankali ne ga kowa da kowa a sakamakon haka kowa zai fa'idantu ya koyi darasi, kazalika wannan na taimakawa wajen kiyaye tarihi da wayewar al'umma da masaniyarta.

2. A bangare na biyu kuma raya tunawa da wadannan ranakun dawwamar da tunawa da wanda ya dauki nauyin rayawar ne, dakaru da zarumai wadanda suka yi rawar gani wajen assasa wani

abu jama'a na tare da su kuma ba sa mantawa da su.

Tunawa da Ranakun Allah tsakanin Umarni da Hani

Ayar da muka ambata Allah Ya ba da umarni ga Annabi Musa (A.S.) da yin tunatarwa ga mutanensa game da ranakun Allah amma bai ayyana wata kebabbiyar hanyar tunatarwa ba, amma abu da aka saba da shi a tsakanin al'ummu dabam-daban shi ne gudanar das hi ta hanyar gudanar da bukukuwa da ake yi tare da shigar da wasu abubuwan al'adun garga jiya da akan yi sau daya a shekara.

Wasu bangaren na Musulmi kamar su Wahabiyawa da Salafawa na iya inkarin wannan irin buki a bisa irin wannan tsararren salon a bisa asasin tarihi ko ijthadi ba ya bisa shari'a kuma bidi'a ne a addini.

Saboda haka a cikin Masaurartar Qasar nan akwai hani gudanar da bukin da yawun hukuma, haka nan zai iya yiwuwa a hana a ofisoshin jakadancin Qasar a waje amma hakan ba zai yiwu ba a cikin gida a tsakanin musulmai saboda irin riqon da Malamai wadanda da ke ba da goyon baya suka yi wa koyarwar addini.

Saboda haka tunda larura ta sa a zauna tare a rayu da juna a matayin 'yan qasa daya tare da jin alfahari da farin cikin kasantuwar haka, tare da jin cewa a samu wani abu da ya hada mu baki daya a matsayin 'yan qasa da ke bayyana qaunar juna idan aka hadu to rukunan 'yan adawa da bukin tunatarwar ba su zamanto suna da wani tasiri bayyananne ba kamar yadda ya kasance a da can, ko kuma mu ce canje-canjen yanayin siyasa na cikin gida sun ququme masu wancan ra'ayin ko kuma sun ingiza hukuma zuwa gaba yadda ya zamanto ta yi ko oho da su har ya zamanto ana bayar da hutun ranar na qasa baki daya da sa hannun hukuma, tare da gudanar da bukukuwa daban-dabam a wannan rana da yardar hukuma.

A sakamakon haka ra'ayin soke wannan irin buki na tunawa da raya

wadannan ranaku ya zamanto ya taqaita ne ga wata Mazhaba ayyananniya bara gwuibi kawai alhali mafi yawancin musulmai da malamansu ba su da wannan ra'ayin .

Za mu iya ganin haka a sarari a ranar bukin Maulidin Annabi wanda akasarin qasashen Musulmai ke bayar da hutun aikin hukuma kuma suke daukarsa a rana mai dara ja da muhimmanci, inda masoyan Manzo (S) suke jaddada biyayyarsu gare shi, suke yi bayyanai dangane da salon rauwarsa da tarihinsa tare da jaddada alqarin yin riqo da koyarwarsa.

Wani abu guda da ya saura shi ne yin ishara ga hujjojini masu yin suka ga raya irin wadannan ranaku ta kafa dalili da wasu abubuwa kurakurai da ake yi yayin gudanar da bukukuwan , sai dai wannan hujja ce wadda ba ta dace da ilimi ba kuma ba ta dace da ayyanannen abin maganar da ake yi ba, domin da dama daga cikin al'amuran addini da na zamantakewa abubuwan soki-burutsu sun sulale sun shiga cikinsu, to zai yiwu a sakamakon haka mu ce mun haranta ayyukan baki dayansu ko kuma a'a za mu yi yaqi ne da kurakuren da aka cusa? Alal misali idan aka yi amfani da salla wajen aikin yaudara shin za mu iya cewa salla ta haramta?

Gaskiya aikin addini lalle ne ya kasance nesa da abubuwan da aka haramta amma kafa hujja da abu na fakaice wanda ba na jigo to wannan fita ne daga sharadin kafa dalilai ta fuskar fiqihu domin halatta abu ko haramta ya ta'allaqa da zatin abin kan kasancewar halal ne ko kuwa haramun ne, don haka hukunta da wani abu kawai da ya shigo daga baya ba sahihiyar hanyar kafa hujja ba ce.

Idan da al'amari gewaya tsakanin gudanar bukukuwan addini a bisa sabani ra'ayoyi kowa ya yi abinda ya ga ya fi dacewa a bisa ra'ayinsa to da babu laifi a kan haka. Kowa ya yi riqo da ra'ayinsa da Ijtihadinsa amma bai dace ba a komar da abinda ya zama na taqaddama da fada da juna.

Bangare Na Biyu

A tarihin Musulunci akwai al'amura masu muhimmanci da sosa rayi da suka auku wadanda suka yi tasiri a kan makomar tarihin al'umma, har wa yaau suke tasiri a zuciya al'mma, da fahimtarta da siyarta da halin zamantakewarta.

Wadannan ranaku iya zama cikakkun shaidar "Ranakun Allah" da Alqura'ani ya ambata.

Ba tare da ko shakka ba za mu iya cewa "Ranar Ashura" kyakkyawan misali ce na haqiqanin "Ranakun Allah" saboda ainin abubuwan darasi da koyarwa da ke tattare a cikin wannan rana da abubuwan da suka auku a cikinta ga da jama'a baki daya dukkaninsu.

Ma'anar Ashura A Musulunci

Wasu Malamai suna ishara da cewa Ashura suna ne wanda ba a taba amfani das hi ba a zamanin Jahiliyya. Wannan shi ne binda Malam Ibin Duaridi ya yi ta'akidi a kai a littafin "Al-Jamharah" cewa:- "Ashura suna ne da aka san shi a cikin Musulunci bai kasance ba a zamani Jahilyya."⁵

Abinda ake nufi da shi "Ashura" shi ne ranar goma watan Muharram ba a amfani ga goma ga wani wata in banda watan Muharram.

Daga cikin Malamai akwai mai ganin cewa kalmar Ashura istilahi ne da aka dade ana amfani da shi tun kafin Musulunci kamar yadda wasu ruyoyin littafan Buhari da Muslim suka nuna:-

"Ga nassin kamar yadda ya a Buhari:-

"Daga Ibin Abbas (R) Annabi (S) ya iso Madina sai ya ga Yahudawa suna Azumi ranar Azumi ranar Ashura sai ya ce: "Mene ne wannan? Sai suka ce : Wannan ranar

⁵ Littafin Al-Jamharatu Fiy Lughatil Arab Babun عشر

alheri ce wannan ita e ranar da Allah Ya tserar da Bani Isra'ila daga maqiyinsu don haka Musa ya azumce shi. Sai ya ce “To ai ni ne na fi cancantar Musa fiye da ku”⁶.Don haka sai ya azumce shi kuma ya yi umarni da a yi azuminsa.

Kamar yadda yake a Muslim kuwa shi ne:-

“Mu ne muka fi cancantar Musa fiye da ku, saboda haka ya ba da umarni a yi azuminta”.⁷

Ya zo daga Ummul Muminina A'isha, ta ce:-

“Manzon Allah (S) ya kasance ya yi umarni da a yi azumin ranar Ashura, amma bayan an wajabta azumin watan Ramadhan sai ya zamanto wanda ya so ya yi azumin wanda bai so ba kuma ya bari”.⁸

Yin azumin ranar Ashura ya kasance ne kafin a wajabta azumin watan Ramadhan amma bayan an wajabta azumin watan Ramadhan sai ya zamanto sun dauke a matsayin mustahabbi ko sunna.Sai dai kuma Mazhabar Ahlul na qorafi game da wadannan hadisan kuma tana yin qwaqqwafi game da isnadin hadisan da kuma maruwaitan da suka kawo su,da ma mataninsu da abinda suka qumsa baki daya. Malam Najmuddin Tabisiy ya rubuta littafi na musammam mai suna:- “Azumin ranar Ashura” inda ya qididdige su, ya daldale mataninsu da ,maruwaitansu .

Wannan Mazhaba tana nan a kan bakanta na cewa Ashura istilahi ne na Musulunci wanda Musulmi suka saba da shi a sakamakon abinda ya auku a cikinsa na shahadar Imam Husain (A.S.) a wannan ranar.

Boye Abinda Ya Auku A Ranar Ashura

Idan muka yi nazarin tarihi za mu ga cewa Banu Umayya sun yi qoqarin boye wannan abinda ya auku a Ashura domin mutane su mance da abinda ya sami zuriyar gidan Manzon Allah a Karbala, saboda haka ne suka kasance suna sanar da wannan rana a matsayin ranar buki da farin ciki da cika ciki,kamar yadda za mu

⁶ Sahih Buhari Juzu'ii na1 shafi na 492 hadisi na 2004

⁷ Sahih Muslim shafi na 571 hadisi na1130 Babin

⁸ Littafin day a gabata hadisi na 200

iske haka a cikin ziyarar ranar Ashura daga Imam Baqir (A.S.) inda yake cewa:-

“...Ya Allah wannan rana ce wadda Banu Umayya suka yi barka da shi da Dan Mai Cin Qoda...”

Ya zo a littafan Tarihi kamar yadda ya zo kamar yadda Malam Abu Rayhan Biruni ya kawo a littafin “Aatha ril Baaqiyyah” yana cewa:-

“Amma Banu Umayya su sun kasance suna sanya sababbin tufafi,suna yin kwalliya,suna yin walima da liyafa,suna ciyar da kayan zaqi da ci masu dadi,haka akakasance ana yi da izinin hukuma a zamanin mulkinsu haka nan ya ci gaba bayan mulkinsu”.⁹

An ruwaito hadisai qagaggu na qarya kamar yadda Ibin Taimiya ya ambata:-

“...Kuma nuna murna da farin ciki a ranar Ashura, da yalwata ciyarwa, na daga cikin bidi’ar da aka fara don shan gaban Rafidhawa (’yan Shi’a.)”

Ya qara da cewa:-

“...Kuma an sanya a cikin wadannan hadisai qaryar falalolin abubuwan da ake yi a cikinsa na daga wanka, da rambada tozali, da dai sauransu....”

Yace:- “Wasu Mutane sun fari wasu al’amura a cikinsa ta hanyar dogaro da wasu qagaggun hadisai wadanda ba su da asali kamar falalar yin wanka ,da rambada tozaki ko kuma yin gaisawa hanu da hanu” .¹⁰

Daga misalin irin wadannan qagaggun ruwayoyin akwai abinda suka ruwaito daga Ibin Abbas (R) dangane da Tafsirin ayar da ke cewa:- “Lalle wa’adinku shi ne ranar yin kwalliya”(Surar Ta.Ha. aya ta 59) da cewa “’Ranar yin kwalliyar shi ne RanarAshura”.¹¹

La’alla fassara ayar ranar Ashura na daga cikin bidi’ar Banu Umayyah a qoqarinsu na boye barnar da suka tabka a Karbala game da haqqin Shugaban Matasan Aljanna

⁹ Littafin Al-Mawaasin wal Maraasim shafi na 84

¹⁰ Littafin Iqtidhaa’us Siratul Mustaqim shafi na 300

¹¹ Tafsirin Ibin Kathir Juzu’ii na 3 shafi na 156

(A.S.) da zuriyar gidan Manzon Allah(S) a Karbala da qasqantar girman al'amarin.

Bilhasali ma wannan shi ne abinda Malam Ainiy ya tabbatar a littafinsa mai suna Umdatul Qaariy inda yake cewa: "Abinda ya zo dangane da sallar daren Ashura da na ranar Ashuran, da falalar ranar Ashura da sanya tozali ranar Ashura, hadisi da aka qago shi wanda makasan Imam Husain suka qirqiro shi."¹²

Sai dai kuma wadannan qagaggun hadisan akwai ingantattun hadisan da suka sha gabansu wadanda mazhabobi daban –dabam suka ruwaito duk da sabanin ra'ayoyinsu inda suke bayyana himmatuwar Manzon Allah(S) da bayyana baqin cikinsa game da abinda zai auku ga jikinsa Husaini(A.S.) ranar Ashura bayan shi ya bar duniya.

Wadannan za ka iske su an kawo su a ingantattun littafan Ahlussunna wadanda ake dogaro das u kuma sahihai ne a gurinsu.

Daga cikin hadisan akwai wanda Malam Hakim Nayshaburiy ya ambata a littafin Mustadrakus Sahihayn daga Ummul Fadhli bintul Harith –wato Lubabatu matar Abbas bin Abdulmuttalib wadda ita ce ta farko da ta musulunta bayan Ummul Muminina Khadijah, tana cewa wata ta shiga gurin Manzon Allah (S) ta ce masa:

"Ya Manzon Allah na yi mummunan mafarki jiya da daddare" : Sai ya ce: "Me nene? Ta ce: Ya munana? Ya menene shi? Ta ce na ga an gutsiro tsokar jikinka an dora ta a kan cinyata. "

Sai Manzon Allah (S) ya ce mata: Alheri kika gani-Fatima za ta haihu-da namiji-in sha Allah za ki karbe shi a cinyarki." Sai Fatima ta haihu ya kasance a cinyarta kamar dai yadda Manzon Allah (S) ya fada.

Wata rana sai na shiga gurin manzon Allah(S) na dora shi kan cinyarsa sa'annan sai na dan rumtsa da waiwaito san a ga idandunansa biyu duka suna zubar da hawaye, sai n ace: "Ya Annabin Allah Ubana da Uwata fansa gareka mene ne ya same ka?"

Sai ya ce: Mala'ika Jibrilu ne-(A.S.) ya zo mini ya ba ni labara cewa al'ummata za

¹² Littafin Saumu Ashura Binas Sunnatin Nabawiyyah wal Bid'atul Umawiyyah shafi na 123

ta kashe wannan dan nawa. Sai na ce “Wannan”? Ya ce: “E”.Kuma ya kawo mini dunqule daga qasarsa ja jawur”.

Malam Hakim ya ce: “Wannan hadisi ya cika sharudan Buhari da Muslim amma ba su kawo shi ba”.¹³

Shaihun Malamin Hadisi , Malam Nasiruddin Albaniy shi ma ya kawo wancan hadisin day a gabata cikin Silsilatul Ahadisis Sahiha a qarqashin lamba ta 821 inda ya yi ta’aliqi a kansa da cewa “Yana da shaidu da dama da ke nuna cewa ingantacce ne , dga cikinsu akwai : “Abinda ke ga Ahmad bin Hanbal (6/294):-

“Waki’u ya sanar da mu: ya ce: Abdullah bin Sa’id ya ba mu labari daga babansa daga A’isha ko kuma daga Ummu Salama cewa Annabi(S) ya ce wa daya daga cikinsu:-

“Ga wani Mala’ika da bai taba zuwa gurina ya shigo gurina kuma ya ce mini lalle wannan dan naka Husaini za a kashe shi,in ka so in sai in nuna maka qasar gurin da za a kashe shi cikinta.Ya ce: sai ya fito mini da dunqule qasa ja jawur.”

Albani y ace:- Wannan isnadinsa ingatacce ne a bisa sharuddan Buhari da Muslim, Malam Haythami kuma ya ce:-(9/187), Ahmad Ibin Hanbal ya ruwaito shi kuma maruwaitansa sahihan maruwaita ne.¹⁴

Imam Ahmad bin Hanbal ya kawo a littafinsa, Musnad, hadisi na 648, da isnadinsa zuwa Abdullahi bin Najjiy daga Babansa cewa ya yi tafiya tare da Ali bin Abi Talib kuma shi abokin Mutaharatihi, yayin da suke tafiya zuwa Siffin da suka iso daura da Nainawa sai Ali ya daga murya ya yi kira ya ce: “Haquri ya Aba Abdillah, haquri ya Aba Abdillah da daurar Kogin Furat”. Sai na ce, Mene ne? Sai ya ce:-Wata rana na shiga gurin Annabi (S) idandunansa biyu suna zubar da hawaye, sai na ce ya Annabin Allah akwai wanda ya fusatar da kai ne? Me ya sa idandunanka zubar da hawaye? Ya ce: “A’a yanzun nan Mala’ika Jibrilu ya tashi daga gurina inda ya ba ni labara cewa za a kashe Husaini a gafen Kogin Furat, har

¹³ Littafin Mustarkus Sahihayni na Malam Hakim Nayshaburiy juzu’ii na 3 shafi na 194.

¹⁴ Littafin Silsilatul Ahadisis Sahiha na Malam Muhammad Nasruddin Albani Juzu’ii na 2 shafi na 485.

ya ce ko kana bukatar in shinshina maka qasar gurin? Na ce masa “E”. Sai ya miqe hannunsa ya danqo daga danqin qasar ya ba ni ita, don haka na gaza kange idondunana shi ya sa suka zubar da hawaye.¹⁵”

Wadannan hadisan da makamantansu na ishara ce a kan cewa Manzon Allah(S) ya kasance yana himmatuwa da ranar Ashura ne a matsayin wani al’amari da ya auku, wannan kuwa abu ne da ya kasance bayyananne a gurin matansa da gurin sahabbansa da zuriyar gidansa.

Dangane da haka ne Ibin Abbas yake cewa:-

“Mu mun kasance ba ma shakku kuma Ahlul Bayt (A.S.) sun kasance sun hadu a kan cewa Husain za a kashe shi ne a Tif (yankin Karbala)¹⁶”.

Duk wannan na ishara game da abu mai muhimmanci da zai wanda ya riga ya ba da labarinsa rabin qarni tun kafin ya auku.

Bil hasali ma dai tarihin rayuwar ya tabbata cewa sun dauki wannan rana a matsayin ranar nuna baqin ciki da jimami.

An ruwaito daga Abdullahi bin Sinan ya ce: “Wata ranar Ashura na shiga gurin Abi Abdillahi sai na ga launinsa ya canja na gan shi da alamun baqin ciki, hawayensa yana ta zubowa kamar yadda ruwan lu’u-lu’u mai kwarara sai na ce masa: -

“Me ya sa ka kuka? Sai ya ce: “Kana cikin rafkanuwa ne? Ba ka san cewa Imam Husain abinda ya auku ga Husain (A.S.) ya same shi a wannan rana irin ya ta yau¹⁷ ba ne ? ”

Mene ne Abinda Ranar Ashura Ke Surantarwa A Qwaqwalwar Muminai?

Ranar a matsayin daya daga cikin manya al’amuran tarihin al’ummar Musulmi tana fahimtar da mu al’amura biyu masu muhimmanci wadanda su ne:-

1. Girman matsayin da Shugaban Shahidai Abu Abdillahl Husain ya dauka ,shi

¹⁵ Musnad Imam Ahmad bin Hanbal juzu’ii na 1 shafi na264

¹⁶ Littafin Mustadrikus Sahihayn na Malam Hakim Nayshaburiy juzu’ii na 3 shafi na 197 hadisi 4826

¹⁷ Littafin Wasa’ilus-Sh’ah juzu’ii na 10 shafi na 459 hadisi na 13844

da Mutanen gidansa da Sahabbansa , domin sun kasance ’yan qalilan amma sun bayar da kyawun misali na tsayuwar daka da daidaituwa da yin riqon koyarwa na asasi tare da yin kariya ga gaskiya da kare mutunci, a gaban zalunci da fandarewa.

To a duk lokacin da muka tuna Ranar Ashura wadannan matsayin da mafifitan darrusan muke tunawa

2. Qazamin irin zaluncin da ya auku a kan Ahlul –Bayt (A.S.) da keta alfarmar haramcin Allah da aka yi a wannan ranar.

Imam Husain (A.S.) ba mutum ne kamar sauran mutane ba, mutum ne dan daraja mai matsayi a al’ummar musulunci da babu wanda ya jahilta al’ummar musulmi, kazalika lokaci bai yi tsawo bat un daga barin Manzon Allah(S) ya bar duniyam, wanda musulmai suka kasance suna ganin yadda yake fada kuma yake aikatawa na nuna soyayyarsa ga Imam Husain (A.S.) da alaqarsa da shi.

Manzon Allah (S) ya fada a gaban sahabbai kuma sun ji da kunnensa yana cewa:-

“Hasan da Husaini furannina biyu ne na duniya”¹⁸

Ya zo a sahih Buhari a Babin Daraja da Falalar Muhajiruna daga Ibin Abbas (R) ya ce na ji Manzon Allah (S) yana cewa:- *“Su furannina ne guda biyu na duniya”¹⁹*

A wani hadisin kuma sun ji shi yana cewa.:-

“Hasan da Husaini su biyun shugabanni matasan Aljanna ne , Babansu kuma shi ne mafifici fiye da su biyun.”²⁰

Abdullahi bin Shaddad ya ruwaito daga Babansa cewa :-

“Ya ce wata rana Manzon Allah (S) ya fito gare mu don yin sallar Azahar ko La ’asar yana dauke da Hasan ko Husaini, sai ya wuce gaba ya ajiye shi sa ’an nan ya kabbarar salla, ya fara salla ya yi sujada sai tsawaita sujada sai na daga kaina sai

¹⁸ Kanzul Ummal juzu’ii na 12 shafi na 113 hadisi na 34251

¹⁹ Sahih Buhari juzu’ii na 4 shafi na 217 Babun Munaqibul Muhajirina wa Fadhlhim.

²⁰ .Mustadrakus Sahihaynjuzu’ii na 3 shafi na 182 hadisi na 4779

na ga a kan gadon bayan Manzon Allah(S) alhali yana cikin sujada don haka na koma cikin sujadata. Bayan Manzon Allah (S) ya idar da salla sai mutane suka ce, ka yi sujada ka tsawaida sosai har sai muka tsammani cewa wani abu ya faru ne ko kuma ana yi maka wahayi, sai a ce a' a babu ko daya daga ciki sai dai kawai dana ne ya hau bayana don haka ban so in gaggauta har sai ya gama (abinda yake yi).²¹

Da dai sauran hadisai makamantansu wadanda musulmai suke ruwaitowa a tsakaninsu suke tunatarwa game da su.

Saboda haka ba zai taba yiwuwa ba a dauki abinda ya auku a ranar goma ga watan Muharram-ranar Ashura- kamar sauran abubuwa da aka saba, wannan al'amari ne da ya wajaba a yi tuntuntuni a kansa sosai kuma a tsaya a yi nazari sosai a kansa dommin samun fa'ida don daukar manyan darrusan da suka bayyana daga cikinsa.

Saqon Ashura

Tirmizi da Ibin Hanbal da Ibin Abi Shayba da Hakim a Mustadrak da Buhari a littafin Adabul Mufrad daga Abi Ya' alaa bin Marrata ya ce:-

“Manzon Allah(S) ya ce:- Husaini daga gare ni yake ni kuma daga Husaini nake, Allah Ya so duk wanda Ya so Husaini”

Wannan hadisin da masu kama da shi wadanda sahabbai da matan Manzon Allah-Uwayen Muminai suka naqalto daga Manzon Allah (S) dangane da haqqin dansa Husaini(A.S.) suna da yawa, wasu daga cikin hadisansu suna bayyana yadda yake bayyana wa al'umma game da kisan da za a yi wa masoyinsa Husain(A.S.) ,yana yin kuka hawaye na kwaranyowa da idandunansa, abinda ke nunawa a sarari yadda yake so al'umma ta ba wa al'amarin muhimmanci, saboda mu muna juyayi ne na tuna al'amarin da ya ketawa Manzon Allah zuciya tun kafin aukuwarsa da kimanin rabin qarni.

Imam Husain (A.S.) Ya Mamaye Zukata

Imam Husain (A.S.) ya mamaye ya mallake zukata, har ma zai yiwu a iya cewa

²¹ Musnad Ahmad bin Hanbal juzu'ii na 8 shafi na 928 hadisi na 28199

babu wani mahaluki da ke jan zukata da jawo tausayawa kamar Abu Abdillahil Husain (A.S.) wannan kuwa haka yake a bisa dabi'a saboda wasu dalilai kamar haka:-

(1) Na farko:

Abinda sahabbai suka ji daga kakansa Manzon Allah(S) yana maganganu game da shi yana qarfafawa game da falalarsa , ya wadatar ma kawai a san cewa ya fada game da haqqinsa yana cewa:-

“Husaini daga ni yake ni kuma daga Husaini nake Allah Ya so duk wanda ya so Husaini”.

Saboda ya dauke shi tamkar wani sashe daga gare shi kuma ya ambata soyayya gare shi sharadi ne da alamar soyayya gare shi shi kansa , kazalika ya yi addu'a cewa Allah Ya so duk wanda ya so Husaini, a sakamakon haka ne muke ganin sahabbai a gurare da dama suna bayyana soyayyarsu da girmamawarsu ga Imam Husain (A.S.).

Daga cikinsu akwai abinda Ibin Kathir ya kawo kan cewa: “Hasan da Husaini idan suka je yin dawafi a Dakin Ka'aba mutane suna kusan su tattake su saboda qoqarin turmutsitsin son gaisawa das u.

Hakan nan sun kasance suna zuwa aikinhaji da qafa, a duk lokacin da suka wuce wasu daga cikin musulmai idan suka fahinci ga Hasan da Husaini nan suna tafiya da qafa sai su ma su sauka daga kana bin hawansu su kama tafiya da qafa tare da su. Wannan kuwa ya yi tsanani ga wasu daga cikin mahajjatan ta yadda har sai da aka sanar da su cewa wasu suna cikin tsatsanin kan tafiya da qafa don haka a roqon su da su hau abin hawa ko su ba da izinin cewa su canja hanya, sai suka ce ba za su ba amma sun yarda su canja hanya su bi ta boyayyiyar hanyar da za a gan su a sarari ba.²²

Ya zo a littafan Tarihin Rayuwar Manzon Allah(S) kamar yadda yake a littafin Al-Isaabah, daga Imam Husain (A.S.) cewa wata rana ya shiga

²² Littafin Hayatul Imam Husain na Baqir Sharif Qarashiy juzu'ii na 1 shafi na 106.

Masallacin kakansa Manzon Allah (S) yana yaro, sai ya iske Umar Khattabi yana kan mumbari yana hutuba, ya ce: “ Sai na hau gurinsa a kan mumbari na ce sauka daga kan munbarin babana ka tafi mumbrin babanka, sai Umar ya ce “Babana ba shi da Mumbari , daga nan sai riqe ni ya zaunar da ni tare da shi ina wasa da qananan duwatsu. Bayan ya sauko sai ya tafi da ni har gidansa, ya ce mini ,

“Wa ya koya maka”? Sai na ce masa, wallahi babu wanda ya koya mini”

Ya zo a littafin Isabah cewa Umar ya gaya wa Imam Husain (A.S.):-

“Abinda kake gani a kanmu Allah ne Ya tsirar da shi a kanmu da kuma ku”²³

An kawo daga daga babban Sahabi mai daraja, Abdullah bin Abbas cewa idan Hasan da Husaini (A.S.) suka fita ya kasance yana dora musu sirdin abin hawansu, yana riqe musu abin takawa har sai sun hau, kuma yana gyaggyara musu tufafinsu .Sai aka ce masa ai kai ka fi su shekaru kake yi musu hidima kana riqe musu su hau abin hawa kana gyara musu tufafi?²⁴

Abu Huraira ya girmama Imam Husain (A.S.), kamar yadda ya zo daga Abil Hazim cewa ya ce: “Wata rana mun kasance za mu yi sallar jana’izar wata mata muna tare da Abu Huraira, sai aka sake kawo gawar wani mamaci namiji , daga nan sai ya tsaya a tsakanin gawar namijin da matar ya sallace su baki daya , da muka juya sai ga Imam Husain(A.S.) ya zo , da Abu Huraira ya gan shi sai durqusa ya fara share masa qafofinsa da tufafinsa, sai Imam Husain (A.S.) ya ce:- Har kai ma kana yin haka ya Abu Huraira ? Sai ya ce: Bar ni kawai, idan da mutane sun san abinda na sani game da kai to da sun dauke a bisa wuyayensu”²⁵

A cikin al’amura uku da suka auku, kamar yadda littafan tarihi suka ambata,

Kamar yadda Raja’u bin Rabi’ah ya ruwaito, ya ce:-

²³ Tahzibut Tahzib na Ibin Hajar juzu’ii na 2 shafi na 300.

²⁴ Littafin Hayatul Imamul Husain juzu’ii na 1 shafi na 106.

²⁵ Littafin Tarikhul Islam na Zahabiy juzu’ii na 5 shafi na 102.

“Wata rana ina cikin masallacin Manzon Allah sai Imam Husain (A.S.) ya shigo yana wucewa sai ya yi sallama, mutane suka amsa masa amma sai Abdullahi bin Umar ya yi shiru , sa’an bayan mutane sun yi shiru sai ya daga muryarsa sama ya ce “Wa alaykassalam wa rahmatullahi wa barakatuhu”.

Dagan an sai ya juya ya fuskanci mutane ya :- fuskanci mutane ya ashe ba na sanar da ku wanda ma’abuta sama suka fi so ba a cikin ma’abuta cikin qasa? Sai suka ce “E” daga nan sai y ace “ Ga shi nan wannan mai tafiyar”, ya nuna Imam Husain.

Wannan irin mu’amalar da Sahabbai da Musulmai ke yi wa Imam Husain (A.S.) sakamakon hadisai ne da suka ji daga Manzon Allah(S) dangane da haqqin Hasan da Husain baki dayansu da kuma game da Husain shi kadai dinsa.

Na biyu:

Kwarjinin shi Imam Husain din kansa a falalarsa da iliminsa da ibadarsa da dabi’unsa na qwarai da wannan mai daraja da kame zukata da qwaqwale.

Tarihin ya rubuce yabo da aka yi wa Imam Husain daga bangaren Sahabbai da Tabi’ai a duk tsawon shudewar zamani.

Na uku:

Shahadarsa abinda ya auku a Karbala saboda abubuwan da ta qumsa na qarfin hali da jarumtaka da farmaki da ban tausayi.

Dangane da haka ne Malam Sayyid Kutub ya bayyana a littafin Tafsirinsa mai suna Fi Zilaalil Qur’an a Suratu Ghafir cewa:-

“Husain ya yi shahada a cikin wannan yanayi mai girman daraja bangare guda a wani bangaren kuma mai ban tsoro da ban takaici. Amma tambaya , shin cin nasara ce ko karyewa?

Idan aka dubi al’amarin da ido na zahiri a qaramin ma’auni za a iya cewa

karyewa ce amma alal haqīqa a bisa duba irin na basira da babban ma'auni cin nasara ne.

Babu wani shahidi a bayan qasa wanda bangarori ke lullube shi da soyayya ,da tausayawa, zukata ke jawuwa gare shi, suke kishin sadaukar da kai irin nasa kamar yadda ake yi wa Husain (A.S.). Ahlussunna da Shi'a duk daya ne a kan haka bil hasali ma da wasu da dama daga wadanda ba musulmai ba.²⁶

Karbala Al'amarin 'Yan Adamtaka Mai Girma

Al'amarin Karbala ba abu ne qarami mai sauqi da aka saba da shi ba, abu ne na 'yan Adamtaka mai girma, a tarihin Musulunci da tarihin bil Adama baki daya akwai abubuwa da dama da suka auku, amma za mu iya cewa da dukkan qarfin gwiwa cewa babu wani abu da ya taba aukuwa wanda yake daura da abinda ya auku a Karbala. Babu wani al'amari wanda Manzon Allah (S) ya himmatu da shi ya kuma ba da labarin aukuwarsa tun kafin ya auku din fiye da al'amarin Karbala.

Akwai ruwayoyi da dama wadanda iyayen Muminai, matan Manzon Allah(S) kamar su Ummul Muminina A'isha da Ummu Salama da kuma wasu manya daga manya Sahabbai kamar su Aliyu bin Abi Talib da Abdullahi Ibin Abbas da Malik Bin Anas da makamantansu dukkaninsu sun ruwaito, sun ga Annabi (S.A.) yana kuka da hawaye sai suka tambaye shi, me ya sa ka kuka ya Manzon Allah(S)? Sai ya ce: "Wani Mala'ika ne ya zo gurina wanda da bai taba zuwa gurina ba,²⁷ a wata ruwayar kuma, Jibrilu ya zo gare ni,²⁸ a wata ruwayar kuma Ma'ikan ruwan sama ya zo gare ni,²⁹ ya ce mini wannan dan naka Husini za a kashe shi, idan ma har kana bukata in nuna maka danqin qasar da za akashe shi a cikinta. Ya ce daga nan, sai ya fito da dunqulen qasa ja jawur.

²⁶ Tafsirin Fi Zilalil Qura'an juzu'ii na 5 shafi na 3086 tafsirin Suratu Ghafir aya ta 51.

²⁷ Musnad Ahmad juzu'ii na 6 shafi na 294

²⁸ Mustadrakus Sahihayn juzu'ii na 3 shafi na 177

²⁹ Nusnad Ahmad juzu'ii shafi na 294

A wata ruwayar kuma sai Manzon Allah (S) ya nuna musu wannan qasar ³⁰.

Wadannan ruwayoyi suna nan da yawa a cikin littafan dukkan Mazhabobi na Ahlussunna da na Shi'a.

Wasu littafan sun kawo daga Ummu Salama cewa ajiye wannan qasar a gurinta wadda Manzon Allah(S) ya ce mata:-

“Idan har kika ga wannan qasar ta canja ta zamo ja jawur to ki sani an kashe Husaini”.

A ranar goma ga watan Muharram kuwa daidai lokacin sallar azahar ,ta kasance tana barci sai ta tashi farat a firgice ,sai aka ce mata :

“Me ya tsorata ki ya Ummul Muminina? ”

Sai ta ce:-“ *Na ga Manzon Allah ne a mafarki kansa da gemunsa duk sun yi biji-biji daqura, sai na ce masa: Me ya same ka ya Manzon Allah?. Sai ya ce: Na halarci kisan Husaini ne dazu- dazun nan.* ³¹

Daga nan sai ta zabura ta dauko walbar da ta boye qasar Karbalan nan da take ajiye da ita, tana dubawa kuwa tag a ta riga ta canja ta zamanto ja jawur.

Ya zo daga Ibin Abbas cewa ranar goma ga watan Muharram ya kasance yana barci,sai ya tashi a birkice, sai aka tambaye shi ko me ya sa haka, sai ya ce na ga Manzon Allah ne a mafarki gashinsa a birkice qura ta rufe shi. *Sai na ce, Ubana da Uwata fansa gare ka Ya Manzon Allah! Mene ne ya faru haka ? Sai ya ce:-*
*“Wannan jinin Husaini ne da Sahabbansa ban gushe ba ina tsince shi tun daga yau, da muka qididdige wanan rana sai muka iske wannan ranar ita ce ranar da aka kashe Husain(A.S.)”*³²

Wadannan hadisan da makamantansu duk suna nuni ne a sarari cewa al'amarin Karbala ba al'amari qarami ne na dabi'a ba, kamar yadda babu wani mutum da zai

³⁰ Littafin Majma'uzzawa'id na Malam Haythamiy juzu'ii na 9 shafi na 187

³¹ Sunan Tirmizi juzu'ii na 5 shafi na 323

³² Musnad Imam Ahmad juzu'ii na 1 shafi na 283

yi nazari da tuntuni a kan al'amari Karbal ba tare da ya yi masa tasiri ba, ya gane cewa wannan al'amari ne na ban takaici da ya munana.

Dalili kuwa shi ne Karbala ta qunshi qololuwar jarumtaka da tsayuwar daka, domin jama'a 'yan tsiraru sun tsaya qyam suka tabbatar da mafi qolin siffofin tsayin daka da sadaukar da kai a tarihi, a daya bangaren kuma tarihi ya rubuta mafi munin abin ban takaici mai bata rai dangane da abinda ya auku keta alfarma ga mutum wanda yake ba mutum ne na al'ada, sai dai ma shi mutum ne wanda yake jikan Manzon Allah(S) ,shugaban Matasan Aljanna. Ya zo a hadisi:-

“Hasan da Husaini shugabannin matasan Aljanna ne”³³

Cin irilin da aka yi masa bawai kawai ya taqaita gare shi ba ne kawai ba har ya qetare haddi zuwa kan yaransa da matansa da iyalansa. Mafi munin abin ban takaici shi ne yadda suka yi da gawarsa bayan kashen shi.

Sun tattake gawarsa da kofatun dawakai, sun fiffizge duk tufafinsa daga jikinsa, hatta riga da wandonsa da rawaninsa.

Hatta ya kai ga cewa yayin da Bajdalul Kalbiy ya zo kan gawarsa yana duba abinda zai cira na daga kayansa bai sami kome ba sai ya ga zobe a yatsansa amma day a zo zai cira sai ya jini ya daskare a jikinsa don haka sai ya ciro baura ya yanke yatsan da zoben ke sanye a jiki domin kada ya bata lokaci wajen zarewa a hankali.³⁴

Al'amari mai muni irin haka da qazamin kisa irin wannan abu ne da taba faruwa ba tarihin Bil Adama ga mutum mai darja irin ta Imam Husain (A.S.)

Sai dai kuma Allah cikin ikon Sa da hikimar Sa wannan kisan rashin jin da rashin tausayin shi ne ya zamanto musabbabin dawwamar tunawa da shi da tunawa da kissan gillar da aka yi masa.

Makarantu Biyu Game da Game da Ranar Ashura

Babu wani daga cikin Musulmi da ya jahilci matsayi da darajar Imam Husain

³³ Silsilatul Ahadis na Malam Albani juzu'ii na 2 shafi na 438 hadisi na 769.

³⁴ Biharul Anwar juzu'ii na 45 shafi na 57

(A.S.), haka babu wani daga cikin al'ummar musulmi da zai fito gaba qarara ya ce ya yarda da abinda aka yi wa Imam Husain (A.S.); sai dai yadda ake hangen al'amarin da kuma yadda kowa ke daukar matsayi a kai da yin martani a kai ya bambanta, wannan bambanci ya haifar da makarantu biyu ko ya samar da ra'ayoyi iri biyu.

Makaranta ta daya:

Wannan makaranta ko kuma wannan ra'ayi ya ginu ne a kan rufe ido ko kau da kai dangane da abinda ya auku, za ka iske masu wannan ra'ayin suna yin tir da kashe Imam Husain da aka yi, suna bayyana rashin yardarsu da kisan da aka yi masa, amma suna ganin cewa babu bukatar yin wani dogon qorafi a kai da tsawaita maganganu a kan wannan al'amarin, wani lokaci kuma sukan yi ko oho da wanda alhakin abin ya doru a kansa, wani lokaci kuma sukan yi malqodiyon nauyin wannan ta'asar daga kan Yazid Dan Mu'awiya, ko kuma su yayata cewa sam bai yi niyyar kashe shi ba kamar yadda Ibin Taymiyya yake cewa:-

“A bisa haduwar ma'abuta naqali, Yazid bai bayar da umarnin a kash Imam Husain ba”³⁵. Sai dai kawai aiki na mutum guda da ya auku daga Ibin Ziyad”³⁶.

Har ila yau daga cikin mabiya wannan makaranta ma akwai masu kore laifin wannan barna daga Ibin Ziyad su jubga alhakin a kan Umar bin Sa'ad; kai daga qarshe ma akwai masu kore alhakin daga Umar bin Sa'ad kamar su Malam Ajali a cikin littafinsa mai suna Ma'rifatur Rijal inda yake cewa:- *“Shi ya kasance kwamandan mayaqa ne kawai ba shi ya aikata kisan kai tsaye ba.”*

Ko kuma ya zargi mutanen Kufa a kebe da mutanen Iraq a dunqule, wadanda su kansu Shi'awa ne, don haka sai su yayata cewa Shi'a su ne suka kashe shi wannan ma shi ne dalilin da ya sa Shi'a suke yin zaman makoki da yawaita koke- koke domin kaffarar kisan da suka yi masa da kuma barinsa da suka yi shi kadai.

Wannan duk gujewa gaskiya ne kawai alhali abu ne da yake a sarari makashin

³⁵ Littafin Minhajus Sunna na Ibin Taymiyya juzu'ii na 2 shafi na 225

³⁶ Littafin Daulatul Umawiyya fish Sham na Malam Anisu Zakariyya shafi na 58

sananne ne kamar yadda yake bayyane a sarari a cikin dukkan littafan tarihi

Wannan Makaranta ci gaban koyarwar Sarakunan Banu Umayya ne da kuma Sarakunan Banu Abbas da suka biyo bayansu. Domin su wadannan shugabannin su ne suka kasance suna qoqarin boye wannan qazamin laifi abin qyama, da kuma ganin an mance da wannan barnar a tarihi. Domin raya ranar Ashura da tuna abin takaicin da ya auku da Imam Husain(A.S.) ba zai kawo wata fa'ida ga shugabannin Banu Umayya, bilhasali ma tarihi ya kawo mana yadda suka yi ta qoqarin canja ranar Ashura zuwa ga ranar idi da farin ciki musamman a zamanin Marwan Bin Hakam yayin da yin hakan ya fito fili qarara.³⁷

Za mu iya gani a ziyarar ranar Ashura da aka ruwaito daga Imam Baqir (A.S.) da ke ishara ga haka inda yake cewa:-

“ Ya Allah wannan rana ce da Banu Umayya suka yi tabarruki da , tare dad an gidan mai cin qoda”³⁸.

Shaikh Qardhawiy yana cewa mun ga da dama daga cikin qasashen musulmi suna yin buki ranar Ashura suna yanke-yanke da dafe -dafa suna daukar sa a matsayin ranar idi ko ranar yalwata wa jama'a da iyali a sakamakon dogaro da wasu raunanana hadisai, ba ma raunana ba qagaggu a bisa ra'ayin Ibin Taymiyya da wasun sa .Hadisin da yake mashahuri a harsuna shi ne:-

“Duk wanda ya yalwata wa iyalansa ranar Ashura, Allah zai yalwata masa a sauran ranakunsa na shekarar. ”

Malam Munzariy ya ce: “Bayhaqiy da waninsa suka ruwaito shi daga jama'a daga cikin Sahabbai”.

Baihaqiy ya ce:- “Hanyoyin ruwayar wannan hadisin koda yake raunana ne amma idan aka hada sashensu a kan sashe sai su zamanto sun yi qarfi”.

Malaam Qardhawiy ya ce:- “A wannan batun akwai abin dubawa domin Ibin

³⁷ Littafin Alkuna wal Alqaab na Malam Abbas Qummi juzu'ii na 2 shafi na 385

³⁸ Biharul Anwar juzu'ii na 98 shafi na 295

*Jawziy da Ibin Taymiyya da wasunsu sun riga sun tabbatar da cewa hadisin rarrauna ne .Malam Tabarani da waninsa sun yi qoqarin kare hadisin da tabbatar da cewa ingantacce ne .Har ila yau yana yi wad a dama daga cikin malam wannan zamani su danganta rauni ga wannan hadisi, amma ni dai abu mafi rinjaye a gurina shi ne cewa wannan hadisi wasu jahilai ne daga Ahlussunna suka qago shi don shan gaban 'yan shi'a wadanda suka sanya ranar Ashura a matsayin ranar baqin ciki da makoki, don haka su kuma suka sanya shi saka tozali da kwalliya da yalwata wa iyali.*³⁹

Wadannan irin bukukuwa da ake yi ranar Ashura a matsayin idi ta qare amma har yanzu tasirinta na yana ci gaba, akwai wasu musulmai a wasu qasase da suke da wasu al'adu da abubuwa dabam-dabam, sukan yi walima, sukan yi halawa su rarraba ,ba tare da sani mene ne tarihin abinda ya auku a wannan rana ba, ba su san cewa wannan ra'ayi ne na Banu Umayya ba, ba su san cewa qoqarin Sarakunan Mulaka'u ba ne na son bisne al'amarin Karbala da abinda ya samu Imam Husain ba ne.

Wannan bai taqaita ga qasashen da ba na musulmi ba ne kawai, har ma da qasashe na Musulmi wadanda suke nuna soyayya da qauna ga Imam Husain (A.S.), qasar kamar Masar wadda mutane ke fitowa a sarari sun yi zanga-zangogin nuna soyayyarsu ga Imam Husain (A.S.) ranar haihuwarsa amma za ka iske ba sa himmatuwa sosai a wajen raya ranakun makokin shahadarsa, wannan duk yana daga cikin tasirin wancan ra'ayin ne da ke da manufar mantar da abinda ya auku a Karbala.

Makaranta ta biyu:-

A bangare guda kuma akwai wata Makarntar wadda take gaba da gaba da makarantar, waddantake ba wa wannan al'amarin na Karbala haqqinsa na a rayawa da tunawa da shi, ita ko da wasa ba ta yarda a mance da wannan al'amari ba. Wannan makaranta kuwa ita ce makaramtar Ahlul Bayt (A.S.)

Bayan shahadar Imam Husain (A.S.) Imaman Ahlul Bayt(A.S.) tun daga kan Imam Ali Zainul (A.S.) suka kasance suna kwadaitarwa kuma suna yin ta'akidi dangane

³⁹ Littafin Kaifa nata'amalu ma'as sunnatun Nabawiyya na Malam Yusuf Qardhawi shafi na 79

da rayawa da tunawa da wannan al'amari.

Ya zo daga Imam Baqir (A.S.) yana cewa:-“ *Kuma mai kuka ya yi wa Husainkuka, har zuwa inda yace, sashenku ya yi wa sashe ta 'aziyya game da abinda ya sami Husain.*”⁴⁰

*Ya zo daga Imam Ridha (A.S.) cewa:- “Wanda ranar Ashura ta zamanto ranar musibarsa da bakin cikinsa to Allah zai sa ranar Alqiyama ta zama ranar murnarsa da farin cikinsa kuma idonsa zai samu natsuwa tare da mu a Aljanna.”*⁴¹

Kazalika akwai ruwayoyi da suka zo daga Imamai dangane da yin zaman makoki da nuna baqin ciki game da wannan musiba mai girma, kamar yadda akwai wasu hadisan suke nuna mustahabbancin yin kuka dangane da abinda ya sami Imam Husain (A.S.) da Ahlul Baiti (A.S.) ranar Ashura da kuma daukarsa a matsayin ranar Musiba.

Ya zo daga Imam Bin Musa Ar-Ridha (A.S.) cewa :-“Mahaifina ya kasance idan watan Muharram ya kama ba a taba ganin sa yana dariya, murtuke fuska na yawaita gare shi har goma ga watan Muharram ya wuce, idan kuwa ranar goma ga Muharram ta yi to ranar nan ne ranar musibarsa da bakin cikinsa da kukansa. Yana cewa wannan ita ce ranar da aka kashe Husain (A.S.).

Wannan shi ne abinda muke iya gani qarara a guraren da yawancin mazaunansa mabiya Ahlul Bayt (A.S.) domin suna himmatuwa da raya wannan al'amarin ne da girmama shi, wannan kuwa duk sakamakon shiryarwar Imamai ne daga Ahlul Bayt(A.S.).

A gurinmu wannan sunna ce mai kyau ba bidi'a ba ce. Domin yin haka aiwatar da wani nau'ii ne na koyarwar Musulunci. Mu a gurinmu aiki da umarni Allah a cikin ayar da take cewa:-

“Wanda ya girmama alamun addinin Allah to wannan yana daga cikin taqawar zukata”.(Surar Hajj aya ta 32)

⁴⁰ Littafin Wasa'ilus Shi'a juzu'ii na 14 shafi na 509 hadisi na 19709

⁴¹ Biharul Anwar juzu'ii 95na hadisi na344

Kazalika mun san cewa yin haka na daga cikin tunatarwa game da ranakun Allah da Alqur'ani ke cewa:-

“Kuma ka tunatar da su ranakun Allah” (Surar Ibrahim aya ta 5)

Har ila yau hanya c eta nuna qauna ga dangin Manzon mafiya kusaci da shi kamar yadda aya take yin umarni:-

“Ka ce ni bana rogon ku wani lada game da shi sai dai kawai nuna qauna ga dangi makusata” (Surar Shuraa aya ta 23)

Wadannan duk nau'o'i ne na koyarwar addinin musulunci wadanda aiwatar da su a aikace ba bidi'a ba ne.

Haka nan a gurinmu aiki da hadisan Imamai daga Ahlul Bayt (A.S.) shari'a ce da ake bi domin suna ruwaitowa ne daga kakansu, kamar yadda ya zo daga Imam Sadiq (A.S.) yana cewa:- “Hadisina hadisin babana ,hadisin babana hadisin kakana ne,hadisin kakana daga babansa daga kakansa daga Manzon Allah (S).⁴²

Idan wani yana da nasa ra'ayin na dabam to yana da 'yancin bin ra'ayinsa, abinda ya kamata a nan shi ne wannan al'amari ya zauna a cikin da'irar sabanin ra'ayi, bai dace ba wani bangare ya danne haqqin 'yancin ra'ayin daya bangaren ba,akwai bukatar mu aminci kuma yi furuci game da haqqin juna kuma mu amince da sakamakon ijthadin juna,matuqar dai qofar ijthadin a bude take,(Mujtahidi idan ya yida amsa dai qoqari ya sami daidai to yana da lada biyu idan kuwa ya yi kuskure bai samu ba to yana da lada daya.

Wannan ma'anar Ijthadi ken an, kowa ya yi aiki da Ijthadinsa babu bukatar sukan wani don an sami sabani.

Yanayin Fitinar Qungiyanci

A nan babu makawa mu ya da zango dangane da bayaninmu na rayawa da tunawa da wadannan ranaku da kuma yanayin da yake so ya kunno kai don ya kawo cikas ga wannan qoqarin ta fuskar bangaranci da mazhabanci, musamman a cikin irin

⁴² Littafin Alkaafi juzu'ii na 1 Babun Taqlid shafi na 53 hadisi na 14

hali da yanayi da al'umma ke ciki a halin yanzu.

Kyakkyawan fata da kyawun zato sun cika mana zukata da zukatan duk wani mai fahimta mai kyakkyawar niyya kan cewa al'umma ta kama hanyar hadin kai sosai har ta yi nisa kuma ta tsalleke shamakin tsaurin ra'ayin riqau da baqin kishin Mazhabobi da Bangaranci ,wanda wannan kyakkyawan fatan da sa tsaammanin sun haifar kazar- kazar na musamman a ciki da wajen qasa domin a ci moriyar wannan damar da ta samu.Nan da aka kirawo tarurrukan kusato da Mazhabobin Musulmai kusa da juna a qasashe dabam-dabam, aka kakkafa mu'assasai aka bunqasa su, aka yi rubuce-rubuce tare ba hudubobi da laccoci dangane da wannan muhimmin al'amari.

Hatta a qasar Saudiyya qoqari da matakan da aka dauka abin ban sha'awa, an kira taron hadin kan jama'ar qasar,sa'an nan aka yi taron Qasashen Musulmai a Birnin Makka inda hamshaqan Malamai da Mashahuran ma'abuta tunani sama da dari suka hallara daga kowane yanki na qasashen Musulmi, suka bayar da nasihohi suka qaddamar da jawabai ga shugabannin taron daga bisani a rubuce jawabin bayan taro da qudurorin taro da aka amince das u baki daya.Wadannan qudurorin sun qumshi muhimman al'amura kamar su yarjewa da Mazhabobin Musulunci,da muhimmanci yin aiki tare a tsaknin junan musulmai,da kore ra'ayin kafirta juna,nesantar rarraba a tsakanin musulmai tare da ta'akidi wajen kusantar juna a tsaknin mazhabobin musulunci.

Duk wannan dawainiya da aka dauka cika zuka da farin ciki da kyakkyawan zato,sai dai kash abin ban takaici a halin da ake ciki an kama hanyar ha wuya domin an fara jin kururuwar 'yan a fasa kowa ya rasa tana daukaka sama a ko'ina, tana tarwatsa sahan mulmai tamkar ka ce mun riga mun koma 'yar gidan jiya.

Shedanun Mutane ma'abuta girman kai da maqiyar al'umma sun sha gaban wannan al'amarin, suka dinga qulle-qulle da aiki tuquru don ganin cewa sun komar da wannan al'ummar cikin fitinar cikin gida,suna ruruta wutar fitina tsakanin 'yan'uwa tamkar ka ce ba Isra'ila ce babbar mushkilarmu ba, ba kuma kakagidan Amirka ba, ba kuma bacin da ake yi wa Manzon Allah ba,sun juya abu ya zamanto

cewa mushkilarmu mafi hatsari ita ce kawai hatsarin Shi'a a kan Ahlus-Sunna ko kuma hatsarin Ahlulsunna a kan Shi'a.

A bisa tabi'a ba zai yiwu mu dora dukkan laifi a kan maqiyannu ba, qasashenmu da yanayin da muke ciki duk sun kasance a shirye suke wajen wannan koma bayan.

Babban abin ban takaici shi ne yankin qasashen larabawa shi ne yankin da ya fi kowanne mummunan halin rashin hadin kai shi ya ko'ina rarrabuwa.

Yawancin qasashen duniya sun kai ga cim ma warware matsalolinsu da kansu, sun samar da tsari da dokoki wadanda suke aiki das u tare da tsarin ja-gorancin al'ummarsu ta hanyar karba-karba ko bi da bi, tare da nada qwararru adalai wadanda ke duba al'amuran shugabancinsu da tafiyar da mulkinsu; amma abin baqin ciki, har yau qasashen Larabawa ba su gushe ba suna cikin halin rarraba da wargajewa.

Alal misali qasar Iraqi qasa ce da ta kai qololuwar munin halin rashin zaman lafiya a wannan zamani, amma abu mai muhimmanci da ya kamata a fahinta shi ne cewa rikicin da ke faruwa a qasar ba wai yaqi ne a bisa asasin aqida ko addini ko wani tunani ba, illa iyaka dai yaqi ne na siyasa inda kowane bangare yake qoqarin fito da kansa sarari domin ya sami haqqinsa da ya dace da shi a cikin qasar, wannan shi ne abinda ya sa ba mu ji an ce ana yaqi a Iraqi saboda wannan Mazhaba ko aqida ko addini ba, domin duk abin na siyasa ne, da matsayi da hlin zamantakewa. A Iraqi ana amfani da addini ne kawai a matsayin sinadari ko take ko alama.

Wannan irin yanayi yananan a cikin qasashen larabawa a ko'ina da kowane yanki

Wani kyakkyawan misali game da haka kuwa shi ne akwai yanki wanda babu sabani ko adida dabam-daban na addini ko na mazhaba amma duk da haka muna ganin yaqi ya qi ci ya qi cinyewa; misali mafi bayyana ga kowa kuwa shi rikicin yankin Daafur a Qasar Sudan.

A da can Daafur yanki ne mai cin gashin kansa da shugabancisa kai tsaye amma yayin yaqin duniya na daya sai suka goyi bayan Daular Usmaniyya ba su goyi bayan qasar Biritaniya ba, a sakamakon haka bayan gama yaqin sai Biritaniyan ta yi

ramuwar gayya a kansu ta mayar da s u qarqashin mulkin Sudan, suka wofantar su suka hana su ci gaba.

Yankin Daafur na da fadin qasa kamar kimanin kilomita dubu biyar da biyu (5002) da adadin mutane sama da miliyan shida (6000000).

Wannan yankin yana fama da yaqin basasa tun shekaru sama da biyar da suka wuce.

Duk da qoqarin Majalisar Dinkin Duniya na shiga tsakani da Sojojin Hadin Gwiwar Afirka adadin wadanda suka rasa rayukansu ya kai dubu dari biyu, wadanda suka yi gudun hijira kuma sama da miliyan daya sauran miliyan hudu kuma suna rayuwa ne a bisa taimakon qasashen waje kai tsaye dukkaninsu baki daya ko wani sashe daga cikinsu.

Kamar yadda rahotanni suka tabbatar akwai qauye guda da aka qone shi qurmus, tare da watsuwar ayyukan laifi kamar su qwace da fyade da garkuwa da jama'a.

Mutanen yankin Daafur baki dayansu larabawa ne, wasunsu asalinsu larabawa wasu kuma asalinsu mutanen Afirka ne, dukkaninsu musulmai mabiya Mazhabar Malikiyya, ma'ana dukkaninsu Ahlussunna wal Jama'a ne, amma duk da haka mun ga wannan yaqi yadda ya yi ta ci gaba shekara da shekaru.

Babbar matsalar ita ce rashin dinke barakar juna a tsakanin qasashen larabawa ta yadda bangon alaqa da juna tsatstsage.

Wannan shi ma tamkar abinda muke gani ke nan a Somaliya, wadda tana daya daga cikin qasashen Afirka da ake musu ganin sun saje sun zamo daya ko kuma su tsintsiya ce madaurinsu daya, a duniya akwai qabilu daban-dabam amma dari biyar daga cikinsu su ne 'yan jin daya, mutanen Somaliya na daga cikin wadannan dari biyar din.

'Yan Somaliya qabila daya ne, Musulmi ne 'yan addini daya, kuma Ahlussunna ne masu bin Mazhaba daya, mazhabar Shfi'iyya. To duk da haka yau shekara talatin ke nan suna cikin halin rarraba da yaqin basasa, tun shekarar daga 1991 yayin da suka

kifar da gwamnatinsu har zuw yau ba su sami kwanciyar hankali ba, haka na faruwa a qasar da ba mabambantan mazhabobi da qabilu.

A Afghanistan yaqayya ba ta kasance tsakanin Ahlussunna da Shi'a ba, bayan kawo qarshen mamayar Afghanistan abinda ya biyo baya shi ne shugabancin Mujahiduna, wadanda su 'yan Ahlussunna wa jama'a ne, daga sai 'yan Taliban suka kifar da su, bayan nan sai Mujahiduna suka yi yarjejeniya da qungiyar qawancen NATO da Amirka suka hada hannu suka kawar da Taliban, a halin yanzu su kuma Taliban sun duqufa wajen dana bama-bamai a cibiyoyin Ahlussunna wal jama'a. Saboda haka ko a Afghanistan ma fadan da ake yi ba tsakanin Ahlussunna da Shi'a ba ne.

Abinda muke gani kuwa a Palastinu, wanda ke qona mana rai yake yayyaga mana zukata, 'yan Palastinu da aka zalunta aka fitar da su daga gidajensu, aka kwace musu qasarsu, a cikin qasar akwai yaqayya dabam-daban ta fuskoki dam-daban, akwai kame mutane da garkuwa da su, akwai yin amfani da miyagun makamai da rayuwa cikin yanayi mai ban tsoro. Duk wadannan hanyoyi ne na yaq-e-yaq-e da ke aukuwa wadanda dukkaninsu ba tsakanin 'yan Ahlussunna da Shi'a ba ne.

Abinda wannan yake nufi shi ne cewa rikice-rikicen da ke aukuwa a qasashenmu na larabawa asalin abinda ya jawo su ba wai sabani ko yawan aqidu da mazhabobi ba ne illa iyaka dai mu a matsayinmu na daidaiku da kuma al'ummar larabawa muna da gibi a alaƙar mu da juna, mun rasa tsari na adalci wanda a qarqashinsa kowa zai sami haqqi na 'yan qasa daidai wa daida ba tare da bambanci ba.

Wace Fa'ida Za Mu Samu Daga Ashura?

Mu muna rayawa da yin zaman makokin Ashura ba wai kawai domin kawai tayar da hankulanmu da sanya jin tausayi ko kuma sanya bugun qirji, da baƙin ciki sai dai kawai muna yi ne domin daukar darrusa, saboda haka ga fa'idoji uku masu muhimmanci da zan bayyana wadanda za a iya amfanuwa da su daga zaman makokin Ashura da na tunawa da Imam Husain (A.S.):-

(1) Darasi na farko: Riƙo da addini

Imam Husain (A.S.) da sahabbansa sun yi jihadi ne saboda addini ya wanzu

ya dawwama , ba wai don duniya da son abin duniya ba.Imam Husain (A.S.)
ya bayyana dalilin fitowarsa a wani jawabi da ya yi kamar haka:-

*“Tabbas ni ban fito ina mai dagawa ko mai barna ko mai zalunci ko mai
fasadi ba, ni dai kawai na fito domin neman kawo gyra a al’ummar
kakana,ina so in yi umarni da abu mai kyau in yi hani ga mummuna.”⁴³*

Ranar Ashura, jarumin Banu Hashim, Abbas bin Ali bin Abi Talib ya ce:-

*“Wallahi koda kun yanke mini hannuna na dama,
To lalle zan ci gaba da kariya ga addinina har abada.”⁴⁴*

Saboda lalle mu fita daga makokin Ashura muna cike da wannan tunanin, tare da
himmar yin riqo da koyarwar addini, da nesantar aikata sabo,da tuba ga Allah da
dogewa a kan sallar wajibi da dukan sauran ayyukan ibada na wajibi.

2 .Darasi na Biyu: Daukar Nauyin Al’umma

Imam Husain (A.S.) na iya zama a gidansa, a masallacin kakansa kamar yadda aka
shawarce shi da kuma yadda wasu suka yi amma bai yarda ya yi haka sai dai ma ya
dauki nauyi da ya doru a kansa na al’umma, yana cewa: -

“Ni ne na fi cancantar kawo gyara”⁴⁵

A nan ya kamata mu koyi darasin daukar nauyin al’ummarmu da jama’armu, akwai
bukatar kowane daya daga cikinmu ya dauki wani ayyanannen aikin yin hidima ga
al’umma, kamar yadda sauran qasashen duniya suke yi a al’ummunsu, kowa ya
wajabta wa kansa aikin yin hidima ga al’ummarsu don fa’idantuwar jama’a.Sai su
bazu zuwa mu’assasai ayyukan sa kai domin su samu damar yin hidima ga jama’a.

Na karanta wani rahoto dangane da ayyukan sa kai a qasashe dabam-daban inda
suka nuna cewa kashi hamsin daga cikin dari na matasan Amirka sukan ba da
hidima ga jama’a ta hanyar mu’assasai na sa kai. A qasar Faransa kuwa kasha daya

⁴³ Littafin Biharul Anwar juzu’ii na 44 shafi na 324

⁴⁴ Biharul Anwar juzu’ii na 45 shafi na 40

⁴⁵ Tarikhnut Tabariy juzu’ii na 4 shafi na 304

daga cikin ukun matasan qasar suna yin hidimar sa kai ga jama'a ta hanyar mu'assasai dabam-daban, amma mu a qasashenmu hidimar sa kai ga al'umma har yanzu tukuna ragaggiya ce ba ta taka kara ta karya ba.

A qasashenmu mu'assasan ayyukan alheri da hidima ga jama'a, da na wasanni da na motsa jinni har yanzu suna kukan rashin qwararrun malaman tarbiyyantarwa da kayayyakin da ake bukata, wadannan gurarae ne masu matukar muhimmanci da ake bukar a ba su muhimmanci a habaka su.

Ba mu gushe ba muna cikin ranakun Ashura don haka za mu yi tsokaci da muhimmancin yin hidima da bayar hidimar jinni ga jama'a, domin wannan hidima ce mai muhimmanci mai tarin lada musamman idan mutum ya yi niyyar bayar da ladanta ga Aba Abdillahir Husain (A.S.).

3. Darasi na Uku:Kiyaye haqqin Mutane

A daren goma ga watan Muharran, ana washegari Ashura, Imam Husain (A.S.) ya bad a umarni ga mai shela ya daga ya sanar da cewa: "Kada wani wanda ake bin sa bashi ya yi yaqi tare da mu. Sai wani mutum ya miqe tsaye ya ce ni ana bi na bashi amma matata ta yi lamunin biya mini". Sai ya ce masa: Mene lamunin mace?". Ma'an a bisa al'ada ba ta kasancewa da abin mallaka.

An ruwaito daga Musa bin Umayr daga Babansa ya ce:-

"Husain bin Ali ya umarce ni da in sanar da cewa: kada wani wanda ake bin sa bashi ya fita yaqi tare da ni, domin na ji Manzoni Allah (S) yana cewa: "Wanda ya mutu alhali akwai bashi a kansa to za a fid da shi daga ayyukansa na alheri ranar Alqima.""⁴⁶

Imam Husain (A.S.) ya fifita biyan bashi a kan Jihadi da taimaka masa duk da cewa yana cikin halin bukar taimakon, wannan shi ne qolin darajar kyawun hali da kyautatawa kuma kyakyawan misali abin koyi ga dukkan mutane a kowane zamani. Wajibi ne mu yi koyi da wannan darasin, musamman ma in aka yi la'akari da irin yadda mutane suke yin ko oho da al'amuran da shafi haqqoqin jama'a, za ka

⁴⁶ Littafin Al-Hayatul Imamul Husain(A.S.) na Malam Qarashiy Juzu'ii na 3 shafi na 171

iya iske mutum ba ya so biyan bashin mutane da ke kansa,ko ya dinga jan lokaci,ko kuma ka iske wasu daga cikin mu'assasai bas a biyan ma'aikata albashinsu musamman ma idan sun mutane baqi ne ko sabin shigowa ,wannan ba daidai ba ne, bai halatta a shari'a,ya zo daga Manzon Allah (S) cewa:-

“Ku biya hakkin mai aiki ladan aikinsa kafin guminsa ya bushe”⁴⁷

Lalle mu zamanto masu zabura a kan al'mura idan abu ya shafi haqqin jama'a,domin ayyukan ibadar mutum da ya yi da na alheri da ya aikata ba za su yi masa amfani ba matuqar akwai haqqin mutane a kansa.Ranar Alqiyama abu na farko da za a fara yi wa mutum hisabi a kai shi ne haqqoqin mutane kafin salla da azumi da aikin hajji,saboda haka lalle mu himmatu da wadannan haqqoqi, kuma mu zamanto masu kiyayewa.

Assalamu alal Husain wa ala Aliyyi binil Husain wa ala Abna'il Husain wa ala Ashabul

⁴⁷ Littafin Mustadrikul Wasa'il juzu'ii na 14 shafi na 29 hadisi na 16017